

PŘÍKLAD DOBRÉ PRAXE

Výchova ke vztahu
ke kulturně
historickému
dědictví

- Název projektu:**   **Za pomníky našeho města**
- Autoři:**   Karla Temrová, Petr Nejedlo, Věra Špígllová
- Místa realizace:**   Gymnázium J. S. Machara, Oblastní muzeum Praha-východ,
město Brandýs n. L. - Stará Boleslav
- Klíčová slova:**   pomníky, významné osobnosti, naše město, spolupráce,
propojení předmětů

Obsah:

I. Anotace.....	2
II. Kontext.....	2
III. Východiska	2
IV. Realizace projektu	4
V. Nejdůležitější informační zdroje.....	8
VI. Pomůcky, materiál	8
VII. Hodnocení projektu	8
VIII. Žák se speciálními vzdělávacími potřebami	10
IX. Budoucí perspektiva, využití projektu	10

I. Anotace

Projekt byl realizován v kvartě Gymnázia J. S. Machara Brandýs nad Labem - Stará Boleslav souběžně s výukou dějepisu, občanské výchovy, českého jazyka a výtvarné výchovy - ve vymezených hodinách (nemáme dějepisné praktikum, či seminář) po dobu tří měsíců. Na projektu jsme od počátku spolupracovali s Oblastním muzeem Praha-východ.

Inspirací pro tento projekt byla kniha Hojda, Z. - Pokorný, J.: Pomníky a zapomínky. Paseka 1997. Uvědomili jsme si, že naši žáci a nejenom oni při cestě do školy míjejí několik pomníků a přímo ve školní budově se denně pohybují v blízkosti pamětní desky věnované obětem nacismu a pomníku J. S. Machara. O existenci pomníků, které jsou v našem bezprostředním okolí, vědí velmi málo a ještě méně vědí o tom, proč a komu byly postaveny. Proto jsme se rozhodli zmapovat výskyt pomníků na území města, kde sídlí naše škola a zjistit o nich informace, které nám pomohou lépe pochopit to, jak městem procházely dějiny a jak zasáhly jeho obyvatele.

II. Kontext

Gymnázium J. S. Machara má celkem 12 tříd, 8 tříd osmiletého studijního cyklu a 4 třídy čtyřletého studijního cyklu. Do projektu byla zapojena jedna třída nižšího gymnázia o počtu 30 žáků (14 chlapců a 16 dívek). Žáci jsou místní i dojíždějící. Ve třídě je také žákyně cizí národnosti a žák s těžším tělesným postižením, kteří se též projektu zúčastnili.

Výuka v naší škole probíhá v tradičně zaměřených předmětech, jejichž část jsme se prostřednictvím projektu rozhodli propojit. Úzce spolupracovaly vyučující dějepisu, českého jazyka a literatury, občanské výchovy a výtvarné výchovy.

Naše město je určitým regionálním centrem, ve kterém má své hlavní sídlo Oblastní muzeum Praha-východ, má také dobře vybavenou městskou knihovnu - Knihovnu Eduarda Petišky.

Archiv je špatně přístupný, případná komunikace s archivem proto probíhala prostřednictvím muzea. K dispozici byly počítačová učebna a výtvarný ateliér ve škole.

III. Východiska

Žáci se ve škole učí dějepis, ale málokdy jsou schopni najít příklady toho, co se v minulosti dělo v místě, kde bydlí, nebo kde stojí jejich škola. Vědí velmi málo o tom, jak dějinné události ovlivnily život města a jeho obyvatel. Platí to i v případě existence pomníků, které jsou v jejich bezprostředním okolí. Velmi málo vědí i o tom, proč a komu byly postaveny.

Projekt měl umožnit větší propojení učebnicového dějepisu s reálnou historií města a vzájemné prolínání aktivit spadajících do vyučovacích předmětů český jazyk a literatura, dějepis, informatika a výpočetní technika, občanská výchova a výtvarná výchova.

Žáci také měli možnost vyzkoušet si dlouhodobější skupinovou práci, která vyžaduje společné plánování, rozdělování pracovních úkolů a rozvíjí komunikační dovednosti.

Projekt samozřejmě vyžadoval vzájemnou spolupráci vyučujících, která byla velmi důležitá a měla cenný přínos - ukázala cestu uskutečnění vzájemné provázanosti klasicky pojatých vyučovacích předmětů.

Při naší práci nám významně pomáhaly jak Oblastní muzeum Praha-východ, se kterým jsme po celou dobu úzce spolupracovali, tak i Knihovna Eduarda Petišky sídlící v našem městě.

Našimi **hlavními cíli** se staly:

- probuzení zájmu o život našeho města
- navázání bližšího vztahu s městskou komunitou
- propojení školního dějepisu se skutečnou historií města
- posílení dovedností souvisejících s prací ve skupině a kolektivu

Při naší práci jsme se samozřejmě snažili naplnit cíle, které rozvíjely následující klíčové kompetence:

kompetence k učení:

- Žáci zmapují výskyt pomníků a pamětních desek, zdokumentují je, rozdělí do skupin dle typů - seznámí obyvatele města s výsledky.
- Žáci zjistí komu a proč byly pomníky vybudovány - kdo město proslavil a obohatil svou činností, jak se našeho města dotkly významné dějinné události - pokusí se propojit dějepis z učebnice s naším městem.
- Žáci zdokonalí schopnosti pracovat s textem, shromažďovat a třídit informace.

kompetence k řešení problémů:

- Žáci zjistí komu a proč byly pomníky vybudovány - kdo město proslavil a obohatil svou činností, jak se našeho města dotkly významné dějinné události - pokusí se propojit dějepis z učebnice s naším městem.
- Žáci zdokonalují svou schopnost orientovat se v prostoru.

kompetence sociální a personální:

- Žáci si osvojí a prohloubí dovednosti spolupracovat ve skupině, vzájemně si pomáhat, přijmout názor druhých a přistoupit na kompromis.

kompetence občanské:

- Žáci by měli být schopni lépe vnímat své bezprostřední okolí, měl by být podpořen jejich pozitivní vztah k městu a k památkám, které v něm jsou.

kompetence pracovní:

- Žáci využijí a budou rozvíjet své tvůrčí schopnosti.
- Žáci si osvojí a prohloubí dovednosti spolupracovat ve skupině, vzájemně si pomáhat, přijmout názor druhých a přistoupit na kompromis.

kompetence komunikativní:

- Žáci budou uplatňovat vhodné prostředky komunikace k vyjádření vlastních myšlenek.
- Žáci samostatně vystoupí a odprezentují před spolužáky, rodiči a veřejností výsledky své práce.

Projekt se také dotýkal následujících průřezových témat:

osobnostní a sociální výchova, výchova demokratického občana, environmentální a mediální výchova

IV. Realizace projektu

Projekt byl realizován v kvartě Gymnázia J. S. Machara Brandýs nad Labem - Stará Boleslav souběžně s výukou dějepisu, občanské výchovy, českého jazyka a výtvarné výchovy - ve vymezených hodinách (nemáme dějepisné praktikum, či seminář) po dobu tří měsíců. Na projektu jsme od počátku spolupracovali s Oblastním muzeem Praha-východ.

Předcházela mu jednání s oblastním muzeem, městskou knihovnou, městským úřadem - institucemi, které potenciálně mohly poskytnout žákům informace pro jejich práci a s pamětníky, kteří ve městě žijí. Dále byl shromažďován studijní materiál, ke kterému má přístup škola, a vymezeny oblasti pro terénní výzkum.

Fáze projektu.

Aktivita	Cíl aktivity
motivace, úvod - Power pointová prezentace - Hádej co zachycují tyto fotografie? - detaily některých pomníků	motivace žáků
zjistit rozmístění památníků a pamětních desek ve městě - terénní výzkum - fotografování, zjištění základních informací - popis pomníku vyhledání starých fotografií pomníků v muzeu	žáci zjistí polohu památníků rozmístěných po městě žáci vytvoří fotografickou dokumentaci žáci zaznamenají základní informace o objektech do záznamových listů
rozdělení do pracovních skupin, vymezení úkolů	žáci se rozdělí do různě zaměřených pracovních skupin žáci se seznámí s úkolem, který má skupina splnit a rozdělí si mezi sebe práci
vytvoření barevného plánu města - souběžně s tvorbou legendy, medailonů a prezentace	žáci namalují plán města, navrhnu grafickou podobu sborníku (medailonů)
legenda - fotografie, popisky - souběžně s tvorbou plánu, prezentace a medailonů	žáci shrnují, třídí informace tisknou fotografie vymýšlejí grafické uspořádání informací a fotografií v legendě
počítačová prezentace a www stránky - souběžně s tvorbou plánu, legendy a medailonů	žáci vytvářejí počítačovou prezentaci a www stránky
medailony osobností - souběžně s tvorbou plánu, prezentace a legendou	žáci zjišťují informace o osobnostech uvedených na pomnících žáci zpracovávají zjištěné informace do podoby krátkých medailonů, které jsou uveřejňovány v regionálním tisku
prezentace výsledků projektu - prezentace plánu města a legendy, počítačová prezentace, prezentace jednotlivých medailonů	žáci prezentují před ostatními spolužáky výsledky své práce žáci prezentují před zástupci žáků základních škol ve městě výsledky své práce žáci prezentují před rodiči a veřejností výsledky své práce v regionálním týdeníku vycházejí jednotlivě

shrnutí projektu, reflexe, hodnocení	žáci diskutují o tom, co je překvapilo, co zajímavého se dozvěděli žáci hodnotí výsledky své práce žáci navrhují, další využití, rozšíření projektu žáci diskutují o tom, komu a proč by ve městě postavili pomník
--------------------------------------	---

Předpokládané výsledky jednotlivých aktivit:

- plán města s legendou obsahující fotografie a stručný popis památníků a pamětních desek rozdělených do skupin dle typů
- počítačová prezentace a www stránky - plán města s legendou
- medailony některých osob, jejichž jména jsou uvedena na pomnících, publikované na pokračování v regionálním tisku (výhledově v roce i 2008 ve školním sborníku)
- pracovní deník - informace o plánování a průběhu práce jednotlivých skupin

System hodnocení:

Učitelé průběžně sledovali práci skupin, konzultovali s nimi jejich problémy a pracovní postupy, nahlíželi do pracovních deníků.

Žáci zaznamenávali průběh své práce do svých pracovních deníků. V závěru projektu byla vymezena vyučovací hodina věnovaná shrnutí a zhodnocení projektu.

hodnocení učitele

- kvalita provedení výstupů
- nápaditost, originalita, použité jazykové prostředky - při prezentaci
- spolupráce ve skupině - rozvržení práce, spolupráce, vzájemná pomoc, nerušení ostatních

pracovní deník

- žáci zapisovali informace o plnění svých úkolů (úkolů svých skupin) - jaký měli pro danou vyučovací hodinu plán práce, co už bylo hotovo, co je třeba ještě udělat, jaké se vyskytly problémy, jednotliví členové skupiny se střídali v roli pozorovatele, který zhotovoval jednotlivé zápisy

sebehodnocení a hodnocení práce skupiny - vyplnění následujícího dotazníku

Jméno žáka:

Ve skupině jsem pracoval s:	
Naše skupina měla za úkol:	
Já jsem měl za úkol:	
Myslím, že si zasloužím _____ hodnocení, protože	
jsem vymyslel...	

jsem skupině pomohl s ...	
jsem se snažil...	
Bohužel se mi nepodařilo...	
Myslím, že moji spolupracovníci si zaslouží _____ hodnocení, protože	
vymysleli skupině pomohli s...	
S mými spolupracovníky se mi spolupracovalo....	
Naše spolupráce byla taková, protože....	
Bohužel se nám nepodařilo...	
Ke svojí práci na projektu chci ještě dodat.....	
K práci naší skupiny na projektu chci ještě dodat....	

V. Nejdůležitější informační zdroje

- informace získané při terénním výzkumu - zápisky žáků, fotografie
- archivní materiály Oblastního muzea Praha-východ
- kroniky města
- pamětnická vyprávění, materiály, které nám poskytl ing. Zalabák
- Mimořádné výroční zprávy gymnázia 1913 - 1993, 1993 -1998, 1913 - 2003.
- Naše Polabí, Ročenky Okresní jednoty muzejní v Brandýse n. L. a další regionální periodika z minulosti i současnosti
- Branald, A.: Věnc z rákosu, Nakladatelství Milana Nováka 2000.
- Hojda, Z.- Pokorný J.: Pomníky a zapomínky. Paseka 1997.
- kol. autorů: Věrní zůstali: českoslovenští vlastenci v zahraničním odboji. Brandýs nad Labem - Stará Boleslav 2002.
- Loyda, VI.: Hlas domova 1, Sv., Gymnázium Brandýs nad Labem a městské muzeum Čelákovice 1996.
- Loyda, VI. - Špaček, J.: Hlas domova 2, Sv. 2., Městské muzeum v Čelákovících 2000.
- Památník našeho osvobození okresu brandýského: k 10. výročí trvání Československé republiky. Okresní osvětový sbor 1928.
- Prášek, J. V.: Brandejs nad Labem, město, panství i okres. 1-3. 1908 - 1913.
- Šrůta, Fr.: Hrdinové neumírají. Přehled památníků světové války 1939-1945, OV KSČ Praha-východ 1985.
- Temrová, K.: J. V. Prášek - historická studie, Gymnázium J. S. Machara v Nakladatelství MN 2003.

VI. Pomůcky, materiál

pomůcky: fotoaparáty, školní PC s tiskárnou

materiál: výtvarné potřeby, potřeby pro tisk dokumentů a fotografií, CD pro záznam fotografií a textů

VII. Hodnocení projektu

Co se podařilo:

Podařilo se naplnit hlavní cíle:

- probuzení zájmu o život našeho města
- navázání bližšího vztahu s městskou komunitou - spolupráce s Oblastním muzeem Praha-východ, Knihovnou E. Petišky, baráčníky, pamětníky, prezentace projektu před žáky ZŠ, rodiči a veřejností
- propojení školního dějepisu se skutečnou historií města
- posílení dovedností souvisejících s prací ve skupině a kolektivu.

Proběhla prezentace a výstava výsledků práce žáků v Oblastním muzeu Praha-východ. Vznikly internetové stránky na adrese www.pomniky.ic.cz. V regionálním tisku byly v podobě seriálu publikovány jednotlivé medailony o některých pomnících. Výstupy

projektu - mapa, plakáty, pozvánky, legenda, www stránky i textová část měly velmi dobrou kvalitu. Žáci si vyzkoušeli jeden ze způsobů sebehodnocení a hodnocení skupinové práce. V závěrečné diskusi vyjádřili své názory na celý projekt.

Žáci si uvědomili, kde všude je možné vyhledávat informace, že vše nelze najít snadno na internetu, ale že práce s informacemi je náročná. Není lehké potřebné zdroje informací vyhledat, vyhodnotit a následně informace zpracovat. Že je také třeba plánovat si práci a vzájemně se informovat o tom, co zjistili a jak jejich práce probíhá.

Došlo k výraznému rozvoji komunikativních dovedností a osobnostnímu a sociálnímu rozvoji, což se ukázalo zejména při prezentaci projektu před žáky základních škol, rodiči a veřejností.

Aktivita většiny žáků v průběhu realizace projektu byla odpovídající záměru, do práce se zapojila většina žáků. V žákovském hodnocení projektu se několikrát objevilo sdělení, že projekt žáky zaujal a chtěli by se v budoucnu věnovat další podobné činnosti.

V průběhu projektu jsme se setkali s velmi vstřícným postojem Oblastního muzea Praha-východ, Knihovny E. Petišky a ing. Zalabáka, člena Svazu protifašistických bojovníků, který nám poskytoval cenné informace.

Jaké jsme řešili problémy při realizaci:

Mezi žáky, kteří měli zpracovávat medailony o některých pomnících, došlo k nerovnoměrné rozdělení práce. Dva žáci, kteří odevzdali své příspěvky nejdříve, převzali práci po spolužačce, která odešla na jiné gymnázium. Vzhledem k tomu, že i tuto práci zvládli rychle a hlavně kvalitně, dostali za úkol zpracovat osudy dalších pomníků, které jejich spolužáci zpracovat nestihli.

V průběhu realizace projektu se také objevily drobné pracovní problémy související se vzájemnou komunikací mezi skupinami i ve skupinách samotných. Už v počátku se zproblematicovalo rozdělení úkolů. Žáci píšící texty si vedli špatně svůj pracovní deník, a proto nevěděli, co přesně mají dělat a jak by měl výsledek jejich práce vypadat. Pracovní deníky byly nezvyklé pro všechny skupiny. Žáci si s nimi zpočátku nevěděli rady, nechápali je jako pomůcku pro rozvržení práce a její následné zhodnocení, ale jako nepříjemnou povinnost navíc. Při závěrečném hodnocení projektu však zaznělo prohlášení, že už chápou, k čemu byly dobré.

Nepodařilo se nám naplnit náš časový plán, práce na projektu se protáhla z původně plánovaných dvou měsíců na tři. Bylo to zaviněno několika různými okolnostmi:

- Byl to první projekt takového rozsahu na naší škole, se kterým se seznamovali pedagogové i žáci, kteří nejsou na podobný způsob práce zvyklí. Při spolupráci učitelů bylo nutné vyjasnit si dílčí cíle, ke kterým směřujeme. Občas se také objevily drobné rozpory v pokynech žákům, ale v průběhu práce se vše ujasnilo.
- Mezi žáky docházelo k obtížím při vzájemné komunikaci mezi skupinami, nebo i ve skupinách samotných, což bylo poznamenáno již výše. Bylo nutné sladit různé představy skupiny „mapa“ a „legenda“ o tom, jak bude ve výsledku vypadat jejich výtvarná podoba. Skupina „legenda“ zjistila, že některé podklady od spolužáků jsou nedostatečné a pod.
- Objevily se také problémy při shánění mapových podkladů, které způsobily zdržení.
- Během září a října, tedy v době, kdy probíhalo shromažďování informací, procházely digitalizací kroniky Brandýsa nad Labem a Staré Boleslavi, proto bylo nutné hledat alternativní zdroje informací.

V souhrnu lze říci, že úroveň práce žáků kvarty byla velmi dobrá a výstupy projektu jsou velmi kvalitní. Zjevný je rozvoj komunikačních a pracovních kompetencí i zdravého sebevědomí našich žáků. Ti dokázali sobě i nám, pedagogům, že dokážou odvést dobrou práci.

VIII. Žák se speciálními vzdělávacími potřebami

Do práce na projektu byl zapojen i žák, který má omezenou pohyblivost, může se pohybovat jen s pomocí berlí. Přesto se rozhodl zúčastnit celého projektu včetně první fáze - vyhledávání pomníků a společně se svým spolužákem prošel a prozkoumal vymezenou část města v blízkosti naší školy.

V další fázi projektu se přidal ke skupině, která se zabývala tvorbou počítačové prezentace a www stránek. Spolupodílel se na tvorbě vizuální podoby ovládacích prvků prezentace „interaktivní mapy“. Bohužel dlouhodobější zdravotní problémy, které pokračovaly i po ukončení projektu, mu znemožnily docházet do školy a spolupracovat se spolužáky. Nemohl se zúčastnit ani závěrečné prezentace. Jeho podíl na práci skupiny tak byl jen malý.

IX. Budoucí perspektiva, využití projektu

V budoucnosti by bylo možné využít výsledků tohoto projektu jako podkladů k vydání školního sborníku, který by obsahoval kopii mapy se zaznamenanými pomníky, legendu se stručnými údaji o jednotlivých objektech a jednotlivé medailony některých pomníků.

Další možností by bylo vytvoření reliéfní mapy a textového průvodce pro nevidomé.

Na území města by též mohla vzniknout naučná stezka vedoucí návštěvníky za pomníky našeho města.

Mohl by být rozšířen územní záběr a zmapovány a popsány pomníky v celém regionu, v bývalém politickém okresu Brandýs nad Labem.